

Základní informace o přípravě a provedení průzkumu¹

Již první pokusy o empirickosociologické postižení některých společenských jevů upozorňují na výhodnost různých forem kooperace řídicích center praxe a sociologických vědeckovýzkumných pracovišť. Ukazuje se, že sociologické výzkumy se bez takových – ať již volnějších a dočasných, či těsnějších a trvalých – svazků neobejdou.

Sekce sociologie mládeže katedry sociologie a psychologie na Vysoké škole ekonomické navázala takové kontakty s některými politickými a hospodářskými centry na Mostecku při orientačním průzkumu učňovské mládeže na podzim roku 1964. Tento orientační průzkum jednak poskytl dílčí poznatky politickovýchovným centrům na okrese, jednak pomohl sekci získat základní orientaci o dané problematice, o možnostech a mezích uplatnění některých metod a technik zkoumání, umožnil formulovat východiska a pracovní hypotézy pro její další zkoumání.

Již na jaře r. 1964 požádali pracovníci nakladatelství Mladá fronta pracovníky sekce sociologie mládeže o provedení sociologického průzkumu čtenářských zájmů mládeže v českých zemích, jehož cílem by bylo zjištění čtenářských zájmů a potřeb mládeže v jejich jednotlivých věkových a sociálně profesionálních skupinách, jež by mohlo přispět adekvátnímu zaměření ediční činnosti nakladatelství Mladá fronta a ostatních nakladatelství, případně i jiných kulturních center. Ačkoliv tematika průzkumu vybočovala z plánu základního zaměření sekce (jímž je pro nejbližší léta zkoumání pracující mládeže, zejména její sociální adaptace či socializace v průmyslovém podniku), byla žádost nakladatelství MF přijata, a to zejména proto, že řada

otázek, jejichž zkoumání nakladatelství požadovalo, patří k základním otázkám empirickosociologického poznání mládeže. Jsou to například otázky struktury volného času mládeže, jejich hmotných a kulturních potřeb, jejich zájmů, kulturní specifika věkových a sociálně profesionálních skupin mládeže, sociální podmíněnost kulturních jevů mezi mládeží aj. Při rozhodování o přijetí průzkumu ovšem nikoliv bezvýznamnou roli hrála možnost finančního zabezpečení takového poměrně rozsáhlého průzkumu, který by si katedra sociologie v počátcích svého rozvoje nemohla dovolit. Poměrně rozsáhlý průzkum současně sliboval ověření a vyzkoušení některých základních metod a technik sociologického výzkumu v prostředí české mládeže na tematice, která v empirické sociologii nepatří k nejobtížnějším. Dosavadní zkušenosti sekce z přípravy průzkumu potvrzují prospěšnost spojení sociologického vědeckovýzkumného pracoviště s podnikem zainteresovaným na poznání určitých společenských jevů a jejich stránek.

Po tříměsíční studijní přípravě přistoupily dvě pracovnice sekce v listopadu 1964 ke koncipování projektu průzkumu, jeho obsahového zaměření, metod a technik.

Studijní příprava zahrnovala:

1. studium objektivního materiálu (statistik knihoven, přehledů o odbytu, distribuci a prodeji knih, propagačního materiálu nakladatelství apod.);

2. studium živé problematiky čtenářských zájmů a konsumpce literatury (předběžné rozhovory s knihovníky, s pracovníky prodejen Knihy n. p., s mladými čtenáři, s pracovníky nakladatelství, vysledování současné problematiky četby knih v knihovnických a j. kulturních časopisech, studium dopisů čtenářů knih apod.);

3. studium literatury týkající se čtenářských aj. kulturních zájmů, volného času,

¹ Rozsáhlejší informaci o zpracování a hodnocení přineseme v Sociol. časopise 1966/3.

konsumpce kulturních hodnot ap.; studium průzkumů čtenářských zájmů skutečných v našich zemích a v zahraničí;

4. studium sociologických metod a technik, statistické přípravy průzkumu;

5. konzultace s odborníky (pracovníky fakulty osvěty a novinářství KU, s pracovníky Ústavu marxismu-leninismu aj.);

6. konzultace se statistikem, předběžná dohoda o uplatnění statistické metody, o spolupráci při průzkumu.

Po takovéto přípravě následovalo koncipování 1. verze projektu průzkumu a jeho metod a technik. Projekt byl dán k opo-
nentuře, konzultován znovu s řadou odborníků a revidován.

Důležitou součástí přípravy průzkumu bylo vyškolení výzkumníků v semináři Teorie a praxe sociologických výzkumů na Vysoké škole ekonomické. Většina účastníků tohoto semináře se přihlásila k účasti na průzkumu. Seminář jim poskytl jednak povšechné znalosti o metodách a technikách sociologického bádání, jednak podrobné seznámení s přípravou průzkumu a instruktáž k jeho provedení.

V březnu proběhl předvýzkum na vzorku asi 310 respondentů. Jeho účelem bylo ověřit vhodnost technik, zejména dotazníku. Předvýzkum přinesl některé cenné zkušenosti a upozornil na nedostatky nejen technik, ale i projektu. Původně zamýšlená volná beseda jako doplňková a kontrolní technika byla nahrazena řízeným rozhovorem se čtenářem. V dotazníku bylo pozměněno pořadí otázek, některé otázky byly nahrazeny novými, účinnějšími a účelnějšími. Upustili jsme od zjišťování některých znaků, týkajících se například druhů navštěvovaných knihoven, od příliš podrobného zaměření na konsumpci novin a časopisů apod. Ukázalo se, že takové otázky odvádějí od hlavního účelu průzkumu a že dotazník zbytečně zatěžují. Některé otázky jsme konkretizovali. V předvýzkumu se ukázalo, že u otázek, u nichž má respondent uvádět přibližně číselné údaje (např. průměrnou dobu věnovanou četbě knih týdně aj.), mají odpovědi obecnou tendenci směřovat k vyšším číslům, a to i u skupin mládeže, u nichž jsou takové údaje velmi nepravděpodobné.

Po shrnutí poznatků z předvýzkumu a některých cenných rad a připomínek z konzultací jsme přepracovali projekt

i metody a techniky. Předvýzkum byl také prověrkou obtížnosti průzkumu a jeho nároků na námahu a pracovní dobu výzkumníků; po poradě se statistiky jsme také snížili původně stanovený počet výběrových vzorků.

Z projektu průzkumu:

Projekt zahrnoval tyto části: Cíle průzkumu. Rozbor problematiky čtenářských zájmů mládeže. Pracovní hypotézu. Návrh metod a technik. Projekt statistika. Určení místa a času průzkumu. Časový plán průzkumu. Návrh na zpracování výsledků. Návrh rozpočtu. Seznam použité literatury.

Cíle průzkumu byly vymezeny takto:

Praktické cíle:

a) získat kvantitativní a kvalitativní přehled o charakteru reálné i potencionální mladé čtenářské obce nakladatelství Mladá fronta aj. nakladatelství;

b) získat přehled o struktuře mladé čtenářské obce, o povaze a intenzitě čtenářských zájmů jejich jednotlivých skupin;

c) pomoci zjistit, jakou roli hraje kniha a četba knih v životě mladých lidí;

d) analyzovat ekonomické, sociální a kulturní faktory, ovlivňující poměr naší mládeže ke knize;

e) získat přehled o ohlasu, oblíbenosti (účinku) jednotlivých druhů a typů publikací v jednotlivých skupinách mladých čtenářů, pomoci orientovat další vydavatelskou činnost MF;

f) získat přehled o účinnosti různých forem propagace a informace o knihách mezi mládeží, o nejčastějších zdrojích informace o knihách a o motivaci čtenářských zájmů;

g) získat přehled o povaze čtenářské obce deníku Mladá fronta, o ohlasu a oblíbenosti MF a o některých aspektech četby novin a časopisů; získat přehled o členech čtenářských klubů, hlavně Máje;

h) získat přehled o uspokojování čtenářských zájmů a potřeb mládeže v relacích k ostatním formám uspokojování kulturních potřeb nejen pro MF a jiná nakladatelství, ale i pro kulturní a osvětové instituce, pro knihovny, pro knižní distribuci a celkově pro řízení kulturního života mládeže;

i) shromáždit první zkušenosti z průzkumu čtenářských zájmů pro činnost nakla-

datelství a jejich řídicích center, ověřit užitečnost a rentabilitu takového průzkumu.

Studijní cíle:

a) přispět ke studiu kulturních zájmů a potřeb mládeže a jejich skupin, ke studiu volného času mládeže, jejich postojů a názorů, její „duchovní atmosféry“. Pokusit se o analýzu příčin zkoumaných jevů;

b) ověřit a vyzkoušet použití některých výzkumných technik, řízeného dotazníku a rozhovorů v prostředí dnešní mládeže a jejich skupin;

c) pro průzkum čtenářských zájmů mládeže teoreticky i empiricky vyškolit kolektiv výzkumníků z řad vysokoškolských studentů VŠE a fakulty osvěty a novinářství KU a z členů Čs. sociologické společnosti, kteří současně získají první zkušenosti pro další sociologické průzkumy a bádaní;

d) získat důležité sociologické údaje o souboru mládeže v českých krajích, zejména o jejím kulturním životě, pro další vědeckovýzkumnou práci v oboru sociologie mládeže.

Rozbor problematiky zahrnoval vymezení věku mládeže, věkové rozvrstvení mládeže, vymezení pojmu zájmu a speciálně čtenářského zájmu, nástin situace četby knih mezi mládeží, pokus o vymezení role knihy a četby knih v životě mladých lidí, nástin problematiky konsumpce knih jako kulturních hodnot a nástin sociální a sociálně kulturní determinace vztahu ke knize a četby knih. Při formulaci pracovní hypotézy jsme vyšli z rozboru problematiky průzkumu a naznačili jsme některé domněnky, odhady závislostí a velikosti znaků.

Výňatky z pracovní hypotézy:

Vztah mládeže ke kultuře a k četbě knih má své determinanty vyplývající jednak z obecné sociologické a sociálně psychologické charakteristiky mládeže vůbec a mládeže jednotlivých sociálních skupin a zkoumaného období zvláště, jednak ze specifického začlenění mládeže a jejich skupin do určité ekonomicko-sociální a sociálně kulturní situace jak širšího, tak užšího společenského prostředí. Naše soudobá mládež nevyrůstá bezprostředně v konfliktech *kapitalismus – socialismus*, ani už bezprostředně v polaritě *válka – mír* (ani kapitalismus, ani válka neutvářely její bez-

prostřední sociální zkušenost), ale převážně v polaritě: *socialismus, jaký je a socialismus, jaký by měl být*.

Zatímco první pól představuje jednak objektivaci, uskutečnění tradovaných představ, názorů, principů a vizí, jednak ovšem zároveň samovývoj společenské reality a jejích částí, druhý pól představuje relativně adekvátní subjektivní výrazy objektivních společenských zákonitostí, tendencí, jejich analýz a syntéz, současně ovšem i deformované subjektivní vize, představy a jejich projevy. V této polaritě se pohybuje nejen realizace velkých společenských přeměn, ale i změny ve způsobu života, v každodenním životě, jednání (morálce) a myšlení jednotlivých občanů i sociálních skupin. Uplatňují se v ní velmi rozmanité postoje k nejružnějším společenským jevům, hodnotám a pochopitelně i ke kulturním hodnotám.

Mládeži naší doby v naší socialistické společnosti je v porovnání se staršími generacemi vlastní velmi *bezprostřední přístup k životní realitě*, nezatížený trpkými sociálními zkušenostmi a kritérii minulých dob, a z něho plynoucí značná *naivita a přímost* pramenící z přímocarosti životní cesty, kterou současná mládež jako věková sociální skupina prošla. To se odráží i v jejím přístupu ke kulturním hodnotám. Současná mládež (čtenářská mládež) nenachází valnou oblibu v literatuře „velkých společenských témat“ z minulosti (i tak nedávné, jako je II. světová válka), daleko *více ji táhne současná literatura zobrazující tematiku každodenního života*, zejména života mladých lidí, nebo i literatura velkých sociálních témat, do jejichž přístupů je však hledisko každodenního citění, myšlení a života dnešního člověka zahrnuto. To naprosto neznamená inklinaci k formální šedi. Naopak. Dnešní čtenářskou mládež, zejména její kulturnější část, přitahují formální literární výboje, jež právě zření a chápání rozporuplné jednoty makrosvěta společnosti a mikrosvěta jedince neobvyklými uměleckými postupy umožňují.

Mládeži, zejména její první věkové skupině (15–18 let), je vlastní *převážně emocionální přístup k životní a tím i sociální realitě*. Tato vlastnost mládeže je umocněna relativně klidovým vývojem sociální skutečnosti v našich podmínkách, jež nenutí mládež k tak intenzivnímu hledání

příčin společenských protikladů, k tak intenzivnímu hledání racionálních, až filosofických odpovědí na základní otázky sociálního bytí, jako k tomu nutila mládež doba konce I. republiky, doba fašistické okupace a doba poválečného revolučního kvasu.

Převážně emocionální charakter přístupu mládeže k životní a sociální realitě je ovšem determinován ještě řadou dalších faktorů a procesů. Je to především celosvětový proces civilizace, technizace a zvědečování společnosti, který umocňuje a provokuje racionální vazby a stránky lidského života, jež si ovšem současně vynucují silné emocionální reakce či kompenzace — zejména u mládeže (viz moderní taneční hudba, big-beat apod.); je to i naše socialistické společnosti i narušení jednoty teorie a praxe, zkonstatnění marxistické teorie, jež činilo po dlouhou dobu tuto nejpokrokovější teorii mládeži jako „nové“ věkové sociální skupině do značné míry nepochopitelnou atd. atd.

I tento rys dnešní naší mládeže nachází své výrazy v poměru ke kulturním hodnotám. Naši kulturně vyspělé mládeži jsou proto značně bližší umělecká díla vyjadřující pocity, nálady, zření a běžné racionální chápání životní skutečnosti a jejich stránek, nebo díla, jejichž racionalita, filosofie je z emocionálního zření a běžného chápání životní skutečnosti bezprostředně vyvozována. Objevujeme tu jistou korespondenci v cestách a výbojích moderní literatury a ve vztahu mládeže k literatuře, v konsumpci literárních hodnot mládeží. Nikoliv náhodný z tohoto hlediska je vzestup zájmu o současnou poesii mezi dnešní mládeží.

Tato korespondence se ovšem týká citové či současně už umělecky kultivované mládeže. Značná část mládeže z různých sociálních a sociálně kulturních příčin je a zůstává *hluchá* nejen k literatuře moderní, ale k *citové a rozumově náročnější literatuře vůbec*. Příčin je mnoho. Výchova čtenáře není zdaleka jen otázkou školní literární výchovy, ani mimoškolních čtenářských kroužků, ani jen otázkou vydavatelské politiky, i když tyto složky mohou k výchově mladého čtenáře významným způsobem přispívat. Je to velmi komplikovaná sociologická problematika sociálně pedagogického klimatu, vytvoření mnoha kvantitativních, ale i kvalitativních

předpokladů pro šíření a pěstování kulturních hodnot.

Především jde o rodinné mikroklima, v němž dítě nebo pak mladý člověk může být (v současné sociální a kulturní situaci rodiny a rodinných vztahů) velmi rozdílně citově a racionálně vybaven pro sociální adaptaci v širším společenském prostředí vůbec a pro přijímání kulturních hodnot zvláště. V rodině může započít úspěšná citová a racionální kultivace jedince jen za určitých vnitřních vzdělanostních aj. předpokladů pro výchovu dítěte a mladého člověka, současně ovšem za určitých základních předpokladů, které rodině dává její postavení v celku společenského života, způsob (i organizace) života dané sociální skupiny v daném místě apod. Zkoumání těchto závislostí předpokládá předběžnou kategorizaci sociálně kulturních typů rodin, sdružujících podstatné znaky jejich sociálních a kulturních charakteristik (minimálně: sociálně profesionální postavení rodičů, jejich vztah ke kultuře, popřípadě zájem o četbu dcery nebo syna). I když sociální a sociálně profesionální postavení rodiny a jejich dospělých členů podstatně podmiňuje kulturní vývoj jejich mladých členů, nelze závislosti sociálních a kulturních charakteristik rodiny považovat za naprosto přímočaré a jednoznačné. V moderní socialistické společnosti proniká kultura mnoha novými kanály (mas. sděl. prostředky) do sociálních prostředí, skupin, vrstev a míst, kam dříve mohla pronikat jen velmi zřídka. Cilevědomé šíření a zprostředkovávání kulturních hodnot namnoze překonává vlivy základních sociálních a sociálně kulturních determinant. Z tohoto hlediska je nezbytné při průzkumu jakéhokoliv kulturního jevu mezi mládeží sledovat jak podmíněnost sociálním a sociálně profesionálním postavením rodiny, tak jejím sociálně kulturním klimatem.

Důležitou roli ve výchově mládeže knihou hraje celá řada kulturních prostředníků, jako jsou nakladatelství, ediční politika, propagace knih, čtenářské kluby při nakladatelství, distribuce knih, knihovny různých typů, kulturně osvětová zařízení, prodejny knih, ale také literární výchova ve škole, organizace mládeže, masové sdělovací prostředky, jednotliví kulturní rádci (opinion leaders), neformální skupiny mládeže aj. Na činnost institucionalizovaných prostředníků kulturních hodnot (v oblasti

knížní kultury jsou to výměna, knižní prodejny, nakladatelství, knihovny aj.). vynakládá naše společnost poměrně značné prostředky.

Skutečné výsledky, dopad jejich činnosti v kulturním životě našich obyvatel a pochopitelně i mládeže není ovšem vynaloženým prostředkům a lidskému úsilí ani zdaleka adekvátní. V této souvislosti je nezbytné zkoumat zdroje informací o knihách v různých skupinách a prostředích mládeže, jejich účinnost, roli, příčiny jejich nízké účinnosti, popřípadě objevit nové či nevyužívané cesty, jimiž by bylo možno mladé čtenáře a jejich skupiny účinně informovat a orientovat. Domníváme se, že značná část naší mládeže, zejména mládež učňovská, dělnická, zemědělská a zaměstnanecká, je z tohoto hlediska panenskou půdou, nejen ovšem z hlediska informovanosti o knihách, ale z hlediska rozvíjení a uspokojování čtenářských potřeb a zájmů vůbec.

V oblasti konsumpce krásné literatury a poesie u mládeže tu ovšem vedle otázek informace a orientace stojí velmi komplikovaná problematika resonance literárního díla a jejich sociálních, sociálně psychických a kulturních předpokladů.

Hlavní otázky průzkumu

Teprve na základě rozboru problematiky průzkumu a po formulaci pracovní hypotézy jsme dospěli k formulaci hlavních otázek průzkumu. Byly to zhruba tyto otázky:

- co čte mládež, jaké druhy literatury čte mládež a její skupiny,
- jaký je rozsah a frekvence četby knih u mládeže a jejich skupin,
- jak jsou četba a čtenářské zájmy mladých lidí determinovány sociálně, zejména sociálně kulturními typy rodinného prostředí, sociálně profesionálním postavením, některými faktory životního prostředí (velikost obce, způsob bydlení),
- jaké jsou vazby četby a čtenářských zájmů na strukturu a jednotlivé složky volného času, na jiné kulturní zájmy,
- jaké místo zaujímají knihy mezi hmotnými a kulturními potřebami mladých lidí,
- jaké je místo knihy v životě dnešní mládeže,

- jaká je vázanost četby na studium, vzdělávání, na stupeň vzdělávání,
- jak je tomu u mládeže s obstaráváním knih,
- jaký je podíl půjčovaných a kupovaných knih,
- jaké jsou hlavní a vedlejší zdroje informací o knihách,
- jaká je motivace výběru (volby) knih, jaká jsou kritéria jejich výběru a hodnocení (i formální stránky),
- jaké jsou příčiny nízkého rozsahu a nízké frekvence četby,
- jaká je odezva jednotlivých knih u mládeže,
- které postavy z četby jsou u mládeže oblíbeny a proč,
- kteří autoři jsou u mládeže oblíbeni,
- jaký je poměr mládeže ke čtenářským klubům, zejména ke klubu Máj,
- jaký je rozsah a možnosti nákupu knih u mládeže,
- jaký je vztah mládeže k četbě novin a časopisů, k jejich kupování a předplacení (speciálně deníku Mladá fronta),
- jaké jsou podmínky (zejména lidské) k šíření knih, k práci s knihou.

—

Mládeží pro tento průzkum rozumíme mladé lidi v rozmezí 15 až 30 let. Horní hranici jsme stanovili v takové výši jednak v zájmu nakladatelství Mladá fronta (zaměřuje se ve své ediční politice především na mladé lidi v tomto věkovém rozmezí), jednak ovšem také proto, že nám jde o vymezení sociologického věku mládeže a že tento průzkum pro ně může přinést některé údaje. Věkově jsme dále rozdělili mládež na 4 věkové skupiny: I. 15–18, II. 19–21, III. 22–25, IV. 26–30. Druhá skupina byla vydělena na přání nakladatelství v zájmu zjištění vlivu základní vojenské přípravy.

Celou mládež žijící v českých krajích jsme rozdělili na dva soubory, a to na mládež studující a na mládež zaměstnanou. Při statistické přípravě jsme vycházeli jednak z údajů Statistické ročenky ČSSR 1964, jednak z údajů MŠK a ÚKLKS. Ukázalo se, že oba soubory jsou natolik rozmanité svou skladbou, a že údaje o souboru zaměstnané mládeže jsou natolik neúplné, že nebude možno provést v obou souborech náhodný výběr, jak jsme zamýšleli. Rozhodli jsme se pro *náhodný*

oblastní dvojstupňový výběr v souboru studující mládeže a pro *záměrný* oblastní dvojstupňový výběr u mládeže zaměstnané. To ovšem znamená, že při hodnocení výsledků nebude možno soubory slučovat. Jednotkou výběru na 1. stupni u souboru studující mládeže byla zvolena škola, jednotkou pro 2. stupeň žák ve vybrané škole; jednotkami u souboru zaměstnaných byl zvolen závod, podnik, instituce nebo j. hospodářská jednotka a mladý zaměstnanec ve vybraném podniku. Školy byly vybírány podle 4 strat: 1. učňovské školy a odborná učiliště, 2. odborné a střední odborné školy, 3. střední všeobecně vzdělávací školy, 4. vysoké školy; závody, podniky a instituce pak byly vybírány podle hospodářských oblastí. Celkově bylo pro průzkum vybráno 100 škol po 25–30 žácích, tedy 2500 studujících a 200 závodů a institucí po 10–30 mladých zaměstnancích, čili asi 4000 mladých pracovníků. V obou souborech byly zásady náhodného výběru a v druhém případě záměrného výběru dodrženy až k respondentovi. V závodech, podnicích a institucích byli jednotliví respondenti vybíráni v relaci k celkové sociálně profesionální struktuře dané hospodářské jednotky.

Dotazník

Základní technikou průzkumu byl zvolen řízený dotazník, tzn. dotazník, jehož vyplňování ve skupinách mladých lidí bylo řízeno výzkumníkem. I když nám byly známy nevýhody dotazníku, zejména nižší spolehlivost údajů např. oproti řízenému interview, nemohli jsme při požadavku na kvantitu respondentů a při značně omezených finančních, kvalifikačních a materiálních možnostech zvolit jinou techniku. Jako doplňující techniky byly zvoleny: interview s knihovníkem, interview s pracovníkem Knihy n. p. a studium objektivního materiálu.

Při koncipování dotazníku jsme vyšli jednak z hlavních otázek průzkumu, jednak z dílčích požadavků nakladatelství MF a ze studijních záměrů našeho pracoviště. Většina otázek jsou otázky uzavřené, několik otázek je pootevřených. 6 otázek, týkajících se oblíbenosti knih, literárních postav, autorů a důvodů oblíbenosti, je otevřených.

Objektivní údaje (identifikační otázky) jsme umístili na závěr dotazníku.

Osvědčilo se nám dvojí pořadí sociálně profesionálního postavení,

a) podrobnější:

1. dělník, dělnice nevyuč.
2. zaměstnanec (-kyně); např. prodáváč (-ka), číšník(-ice), listonoš(ka), průvodčí, zřízenec(-kyně), holič, kadeřnice, kuchař (ka)
3. řadový zemědělec, družstevník(-ice), pracovník(-ice) stát. statku
4. dělník, dělnice vyuč., kvalifik., mistr
5. středně odborný(á) (tech., hosp. zdrav., kult. aj.) pracovník(-ice)
6. úředník(-ice), řadový(á) administr. pracovník(-ice)
7. organizátor(ka), vedoucí prac. zeměděl. výroby
8. ved. úředník(-ice), ved. administr. prac. podniku, správy, organizace, instituce
9. inženýrsko-technický pracovník(-ice)
10. vědecký(á), vědecko-výzk., kulturní, školský(á), politický(á), zdravot. pracovník(-ice), umělec(-kyně) nebo j. výše kvalifik. pracovník;

b) jednodušší:

1. dělník, zaměstnanec nekvalifikovaný nebo níže kvalifikovaný
2. řadový pracovník v zemědělství
3. dělník kvalifikovaný
4. středně odborný pracovník, úředník
5. příslušník inteligence.

Druhé jednodušší třídění nebylo ovšem v dotazníku, sloužilo jen pro naši interní potřebu. Pořadí kategorií podrobného třídění bylo sestaveno tak, aby v případě potřeby sloučením 2, někde i 4 kategorií vznikla jedna kategorie jednoduššího dělení. Tak podrobné třídění sociálně profesionálního postavení se ukázalo výhodným jak z hlediska respondenta (některým lidem dělá značné potíže taková kategorizace, zařazování), tak z hlediska sociologické analýzy některých kulturních jevů. Jak je z obou výčtů sociálně profesionálního postavení patrné, důležitým hlediskem, dělítkem nám při tomto vymezení bylo hledisko kvalifikace. Poslední otázka dotazníku k dosaženému stupni vzdělání nám pak mohla sloužit jako určitý, i když ne absolutní korektiv zařazení.

Mezi identifikační otázky jsme zařadili i povolání (sociálně profesionální postavení) otce a matky, jež mělo sloužit k typizaci sociálně kulturního prostředí rodiny.

Tuto typizaci jsme ovšem prováděli sami, při revizi dotazníků.

O formulaci otázek a alternativ odpovědí jsme se poučili z předvýzkumu, z konzultací s odborníky i zkušenými laiky, z předběžných rozhovorů s mladými čtenáři a z jiných obdobných průzkumů u nás i v zahraničí. Otázky byly seřazeny v logickém sledu, narušeném ovšem kontrolním systémem, jenž vyžaduje umístění kontrolních otázek v určitých intervalech. Po formální stránce byl dotazník upraven pro strojní děroštitkové zpracování.²

(Viz dotazník, otištěný na konci stati).

Průzkum

Pro průzkum byla připravena půda jednak články v tisku, jednak dopisy, které jsme rozeslali do vybraných škol, závodů, organizací a institucí. Ve velké většině případů jsme se setkali se vzácným porozuměním, svědčícím o příznivém společenském klimatu pro sociologická šetření.

Vlastní průzkum provedlo celkem 40 výzkumníků, 30 účastníků semináře teorie a praxe sociologických výzkumů na Vysoké škole ekonomické a 10 externistů — členů Čs. sociologické společnosti, kteří byli o průzkumu rovněž podrobně instruováni. Bez těchto externích spolupracovníků bychom se byli neobešli, zvláště pokud šlo o těžko dosažitelné oblasti se značně rozptýlenými respondenty (stavebnictví, lesní hospodářství, zemědělství aj.). Tito naši spolupracovníci se většinou osvědčili. Ukázalo se, že pracoviště, organizující rozsáhlejší sociologické výzkumy, se neobejde bez sítě osvědčených kvalifikovaných elitních anketérů. Její vybudování ovšem vyžaduje osobní neformální styky s těmito pracovníky, stálé spojení i s určitými výhodami pro ně — např. pokud jde o studijní informace ze sociologie apod. Značnou výhodou našeho průzkumu bylo, že spolupráce na něm byla honorována. Finanční odměna byla vázána nejen na kvantitu, ale i na kvalitu odevzdaného materiálu a 1. etapu revize. Hmotná zainteresovanost na splnění svěřeného úkolu, na obstarání určitého počtu kvalitně vyplněných dotazníků, sehrála při organizaci průzkumu důležitou roli. Vedle toho se

ovšem osvědčila i určitá zainteresovanost morální, kterou jsme se u našich spolupracovníků snažili vypěstovat během seminářů a instruktáží a v běžném osobním styku s nimi.

Osobní znalost anketérů se ukázala být velmi důležitá. Při průzkumu, jehož organizace by byla lépe personálně zajištěna, by ovšem měla být navíc podmínkou přímá prověrka jejich práce s respondenty, jednotného postupu při průzkumu apod. Tu jsme si my při značně omezených možnostech už nemohli dovolit.

Vyplňování dotazníků se provádělo ve skupinách respondentů (po 25–30 resp.) za přítomnosti anketéra, který v úvodním slově vysvětlil poslání průzkumu a poučil respondenty o způsobu a zásadách vyplňování. Tento způsob se ukázal být velmi výhodný ve školách (i když i zde byli vybíráni respondenti nikoliv z 1. třídy, ale z celé školy); prakticky neuskutečnitelný byl ovšem v závodech s úkolovaným provozem a všude tam, kde by zdržení skupiny mladých respondentů znamenalo vážné narušení pracovního procesu. V takových případech jsme většinou získávali ke spolupráci odpovědné pracovníky z daného závodu, kteří si mladé lidi svolali, přednesli jim stručný úvod a požádali je o vrácení vyplněného dotazníku druhý den, nebo jsme tuto instruktáž k průzkumu provedli sami a dotazníky jsme také sami rozdali. Dvojí, respektive trojí způsob předávání dotazníku respondentovi jsme uplatnili pouze mezi zaměstnanou mládeží, a proto v tomto souboru musíme počítat s určitou mírou zkreslení v důsledku rozdílného způsobu vyplňování.

Po shromáždění dotazníků jsme přistoupili k logické a technické revizi výzkumných materiálů. Po jejím dokončení jsme odevzdali dotazníky strojně početní stanici. Do konce listopadu t. r. budou zpracovány první závěry pro nakladatelství MF, další závěry pro MF a souhrnné zhodnocení průzkumu bude vypracováno do listopadu r. 1966.

Průzkum je koncipován jako I. etapa dlouhodobého výzkumu nejen pro nakladatelství Mladé fronty, ale i pro jiná řídici

² Přetištěním dotazníku (na konci stati) značně utrpěla jeho přehlednost, jež je z řady důvodů velmi důležitá. Dotazník byl v originále tištěn

strojopisem — perličkou, hnědočervenou barvou; čtverečky jsou s textem alternativ spojeny tenkými linkami, jež umožňují snazší orientaci.

centra knižní kultury. Počítá se s jeho opakováním za 3–4 roky.

Některé zkušenosti z našeho průzkumu:

1. Vyplatí se dlouhá, přitom ovšem intenzivní studijní, metodická a organizační příprava průzkumu.³ Ke koncipování projektu průzkumu je nutno přistoupit až po co možná nejúplnějším shromáždění informací (prostřednictvím studia živé problematiky, rozhovory, pozorování ap., prostřednictvím studia literatury k danému tématu a dosavadních průzkumů, jejich zhodnocení, prostřednictvím řetězu konzultací na všech stupních přípravy průzkumu, pomocí studia objektivního materiálu, studia sociologické literatury ap.). Jen průzkum *vycházející* ze souhrnného shromáždění poznatků *na co možná nejvyšší poznatkové a zkušenostní úrovni*, jaké bylo v dané problematice dosaženo, může mít společenský význam a oprávnění.

I když jsme si byli těchto zásad vědomi a i když jsme věnovali přípravě našeho průzkumu poměrně dlouhou dobu, nemůžeme s ní být spokojeni. Stávalo se nám například, že některé důležité poznatky jsme získávali až při koncipování definitivní verze projektu a technik, že jsme v první orientační fázi opominuli některé důležité zdroje informací atd. (Jindy nešlo o opominutí, ale o nedosažitelnost některých zdrojů informací, například zahraniční literatury, o nedostatek času a sil a pod.)

2. Podobný sociologický průzkum nezbytně vyžaduje konstituované stálé pracoviště vybavené personálně i materiálně. V zemích, kde je empirickosociologické bádání rozvinuto, není myslitelné, aby průzkum podobného rozsahu připravovali a řídili 2 nebo 3 pracovníci; musí to být celý tým pracovníků, jenž je „sehraným orchestrem“ jak co do zastoupení různých vědeckých hledisek (psycholog, statistik, sociologové, příp. ekonom – podle tematiky průzkumu), tak co do schopností, znalostí a zkušeností zúčastněných pracovníků. (Ne každý sociolog orientovaný teoreticky umí např. sestavit dotazník, jenž vyžaduje nejen konceptní vymezení, ale i znalost životních situací, lidských reakcí apod.) Samotné shromáždění informací

k dané tematice, studijní příprava průzkumu vyžaduje někdy vyčlenění samostatné studijní skupiny týmu. Nemyslitelné je rovněž připravovat a organizovat podobný rozsáhlejší průzkum silami volně sdružených dobrovolných pracovníků. Proti těmto „konceptům“, které se u nás ještě objevují, mluví četné zkušenosti a pokusy našich i zahraničních institucí. Sociologický průzkum s celým řetězcem velkých, zásadních, obsahových, i drobných organizačních, formálních a technických – neméně důležitých – úkolů vyžaduje soustředěné úsilí výzkumných pracovníků, kteří jsou spolu v každodenním kontaktu a jsou vázáni úkoly průzkumu jako svými pracovními úkoly.

3. Požadavek týmu stálých interních pracovníků neznamena ovšem izolaci tohoto týmu od okruhu externích spolupracovníků, zainteresovaných na dané problematice a na výsledcích výzkumu. Naopak. Již od počátků jeho koncipování je nutno udržovat s těmito pracovníky (nebo skupinami pracovníků, pracovišti) úzké neformální kontakty jak ke konzultacím, tak ke spolupráci při vyhodnocování výsledků. Výzkumné sociologické pracoviště nemůže nikdy sdružit pracovníky s takovou všestranností přístupů, jaké je třeba uplatnit při zpracování výsledků průzkumu pro řídicí praxi i pro sociologickou teorii. Zejména kontakty pracovníků zaměřených spíše na empirickosociologická bádání s teoretiky mají z těchto (ale i jiných) důvodů velký význam.

Domníváme se, že i náš průzkum čtenářských zájmů mládeže, jakkoli zaměřený na poměrně úzký okruh problémů, bude moci přispět nejen pracovištím bezprostředně zainteresovaným na jeho výsledcích, ale do určité míry i těm pracovištím a jednotlivcům, kteří se naší problematikou zabývají v obecnějších polohách nebo z jiných aspektů (jako je např. konsumpce literatury z hlediska literární teorie, životní a světový názor mládeže, volný čas mládeže a jeho struktura, posuny morálních a životních hodnot mládeže, zdroje kulturních informací mládeže, sociální determinace některých kulturních jevů u mládeže apod.).

³ Průzkumy připravované „na koleně v rychliku“ nebo u zeleného stolu během 1 týdne – třeba jen „jednou z centrálních institucí“ – nejen že nemohou mít „čáku“ na úspěch, ale – co je

nejhorší – promožují společenský terén empirickými hokus-pokusy a zahrazují cestu *budoucím* kvalitně připraveným a koncipovaným výzkumům.

Provádí: nakladatelství Mladá fronta
katedra sociologie a psychologie — sekce sociologie mládeže — INHPL
Vysoká škola ekonomická, Praha

Milá přítelkyně, soudružno!

Milý příteli, soudruhu!

Obracíme se na Vás s prosbou: vyplňte pro nás tento dotazník, týkající se čtenářských a jiných kulturních zájmů a potřeb mladých lidí. Cílem našeho průzkumu je přispět ke správnému zaměření ediční činnosti nakladatelství Mladá fronta a jiných nakladatelství, případně řízení kulturního života. I Vaše odpovědi mohou být v tomto směru platným příspěvkem.

Zásady vyplňování:

1. Odpověď, pro kterou jste se u dané otázky rozhodli, označte vždy zaškrtnutím příslušného čtverečku.
Takto: ☒
2. Zaškrtněte vždy jen 1 či 2 či 3 čtverečky — podle toho, jak je naznačeno pod otázkou!
3. Vyplňujte pozorně, odpovědně, zřetelně!
4. Odpovídejte pravdivě, nic nepřikrašlujte ani nezamělujte!
5. Neopomíjejte negativní (záporné) odpovědi! I ony mají pro nás velkou cenu.
6. Vyplňte všechny otázky sami! Nenechte se ovlivnit sousedy, kamarády! Nenechávejte si radit!
7. Odpovězte nám u každé otázky! Nenechávejte řádek či sloupec čtverečků nevyplněný! Jen u otázky, která se Vás netýká, můžete nechat čtverečky prázdné.
8. Vypovídací otázky vyplňte volně slovy či větami. I těmto otázkám věnujte pozornost.
9. Dotazník je anonymní. Nepodepisujte se! Nikdo z Vašeho prostředí (okolí) nebude dotazník číst, prohlížet.

Předem děkujeme.

DOTAZNÍK

U kladných odpovědí zaškrtněte čtvereček! ☒

Dotazník je anonymní!

A. *I ve svém volném čase se věnujete nejraději:* (Zaškrtněte nejvíce 3 činnosti, 3 čtverečky. Nejprve pozorně pročtete a uvažte!)

1. sportu	☐	11. studiu, vzdělávání	☐
2. turistice (výlety)	☐	12. poslechu rozhlasu	☐
3. motorismu	☐	13. poslechu televize	☐
4. odpočinku, spánku	☐	14. veřejné činnosti v organizaci, práci pro své pracoviště, pro podnik, instituci	☐
5. schůzkám, procházkám s přáteli (s dívkou, s chlapcem)	☐	15. četbě (zábavných, odborných aj.) knih	☐
6. stolním hrám	☐	16. návštěvě kulturních podniků (kino, divadlo, koncerty, výstavy)	☐
7. činnosti v kulturním, technickém či jiném zájmovém kroužku	☐	17. poslechu hudby	☐
8. posezení v restauraci, hostinci, vinárně	☐	18. pěstování uměleckých zálib (hra na nástroj, malířství, literární tvorba, zpěv aj.)	☐
9. společenskému tanci	☐	19. práci (v domácnosti, na zahradě, na chatě ap.)	☐
10. sběratelství (či jinému koníčku)	☐	20. jiné činnosti, jaké:	☐

B. *Kde bydlíte (převážnou část týdne)?* (Zaškrtněte jen 1 čtvereček)

1. u rodičů, příbuzných, známých, s rodinou	☐
2. samostatně (podnájem, vlastní byt)	☐
3. v internátě	☐
4. v koleji, v domově mladých	☐
5. jinde, uveďte kde:	☐

C. *Kdybyste dostal(a) dnes Kčs 100,— a měl(a) je k volnému použití, co byste si za ně nejraději koupil(a)?* (Zaškrtněte jen 1—2 možnosti, jen 1—2 čtverečky!)

1. něco z oblečení (např. módní doplňky)	☐
2. něco od jídla (např. pochoutky)	☐
3. uložil(a) bych je do spořitelny	☐
4. sportovní, rekreační potřeby	☐
5. zájmové potřeby (filmy, techn. přístroje, součástky, známky apod.)	☐
6. umělecké předměty, reprodukce apod.	☐
7. gramofonové desky, magnetofonové pásky	☐

8. knihy ☐
 9. časopisy, noviny ☐
 10. jel(a) bych na výlet ☐
 11. chodil(a) bych na kulturní podniky ☐
 12. utratil(a) bych je v restauraci ☐
 13. koupil(a) bych někomu dárek ☐
 14. daroval(a) bych ty peníze ☐
 15. něco jiného ☐
- D. Lidé mají dnes většinou málo času na své záliby; někteří se jen zřídka dostávají k četbě knih. *Jak často se Vy dostáváte k četbě knih (zábavné, odborné a jiné literatury) ? (Zaškrtněte jen 1 čtvereček)*
1. často (tj. 1 až 2 × týdně a více) ☐
 2. někdy (tj. asi 1 × za 2 týdny) ☐
 3. zřídka (tj. asi 1 × za měsíc či za 2 měsíce) ☐
 4. nečtu knihy ☐
- E. *Jestliže nečtete knihy tak často, jak byste chtěl(a) či měl(a) číst, je hlavní příčinou toho, že: (Zaškrtněte nejvíce 2 důvody, 2 čtverečky. — Nevypĺňujte, jste-li častým čtenářem !)*
1. nevím, co bych měl(a) číst, jak si vybrat dobrou knihu ☐
 2. knih mého oblíbeného druhu je málo ☐
 3. mám nedostatek času na čtení knih, na jejich obstarávání ☐
 4. nemám vhodné prostředí, nemám potřebný klid na čtení ☐
 5. mám nedostatek peněz na nákup knih ☐
 6. odrazují mě potíže s půjčováním ☐
 7. knihovna neuspokojuje mé čtenářské zájmy ☐
 8. mám jiné zájmy, zejména: ☐
 9. jiný důvod: ☐
- F. *Mají Vaši rodiče knihovnu, kde je více než 20 knih ? (Zaškrtněte 1 čtvereček)*
1. ano ☐ 2. ne ☐
- G. *Máte Vy vlastní knihovnu či si ji chcete založit ? (Zaškrtněte 1 čtvereček)*
1. mám vlastní knihovnu ☐
 2. nemám vlastní knihovnu, ale pomýšlím si ji založit ☐
 3. nemám vlastní knihovnu, nepomýšlím si ji založit ☐
- H. *Jaké knihy čtete nejraději ? (Zaškrtněte nejvíce 3 druhy, nejvíce 3 čtverečky ! Nejprve pozorně pročtěte a uvažte !)*
1. povídky a romány ze současnosti ☐
 2. povídky a romány dřívějších autorů (klasickou literaturu) ☐
 3. historické povídky a romány ☐
 4. básně ☐
 5. životopisy, cestopisy a reportáže ☐
 6. vědecko-fantastickou literaturu ☐
 7. detektivky a jinou dobrodružnou literaturu ☐
 8. populární naučnou literaturu ☐
 9. odbornou (vědeckou) literaturu ☐
 10. rodokapsy, rozruchy, červenou knihovnu ☐
 11. jinou, uveďte: ☐
- I. *Čtete rád knihy zahraničních autorů přeložené do češtiny ? (Zaškrtněte nejvíce 2 čtverečky, ty, které čtete velmi rád)*
1. sovětských, ruských autorů ☐
 2. západních (anglických, amerických, francouzských, německých) autorů ☐
 3. polských autorů ☐
 4. jiných: ☐
- J. *Jak si nejčastěji obstaráváte knihy ? Zaškrtněte nejvíce 2 způsoby (čtverečky) !*
1. kupuji si je v prodejně knih ☐
 2. objednávám si je jako člen klubu ☐
 3. půjčuji si je od přátel, známých ☐
 4. čtu knihy z knihovny rodičů ☐
 5. půjčuji si je v knihovně ☐
 6. dostávám knihy (od rodičů, přátel apod.) ☐
 7. obstarávám si je (uveďte jiný způsob): ☐
- K. *Která kniha na Vás v poslední době nejvíce zapůsobila, líbila se Vám, zvláště Vás zajímala ? (Uveďte jednu až dvě knihy ! Vypište autora a název, příp. jen název ! Nemůžete-li napsat, napište důvod, proč žádnou knihu neuvádíte !)*
1. ☐
 2. ☐

- L. *Proč se Vám uvedené (á) knihy(a) líbily(a), zapůsobily(a) na Vás, proč Vás zajímaly(a) ?*
1. ☐
 2. ☐
- M. *Kterou knihu jste v poslední době začal(a) číst a nedočel(a), protože se Vám nelíbila či Vás málo zajímala ? (Uveďte jednu až dvě knihy — vypište autora a název, případně jen název. Nemůžete-li napsat, napište důvod, proč žádnou knihu neuvádíte !)*
1. ☐
 2. ☐
- N. *Proč se Vám ony(a) knihy(a) nelíbily(a), proč Vás málo zajímaly(a) ?*
- 1.
 - 2.
- O. *Oblíbil jste si zvláště některou postavu ze své četby ?*
- kterou postavu ? 1. ☐ z které knihy ? 1. ☐
2. ☐ 2. ☐
- Co se Vám na nich líbilo ? (Nemůžete-li otázku vyplnit, uveďte důvod !)*
- 1.
 - 2.
- P. *Kolikrát jste byl(a) v posledních 4 týdnech v kině ? (Zaškrtněte jen 1 možnost, 1 čtvereček)*
1. jednou ☐
 2. dvakrát ☐
 3. třikrát ☐
 4. čtyřikrát ☐
 5. pětkrát a vícekrát ☐
 6. nebyl(a) jsem v kině, protože ☐
 7. nechodím vůbec do kina, protože ☐
- Které to byly filmy ?*
1. 4.
 2. 5.
 3. 6.
- R. *Chcete i (po ukončení školního vzdělání) při zaměstnání pokračovat ve vzdělávání, zvyšovat si kvalifikaci ? (Zaškrtněte jen jednu možnost, jeden čtvereček)*
1. uvažuji o tom ☐
 2. ehei, určitě budu ☐
 3. to již dělám ☐
 4. nechei, nebudu, protože: ☐
- S. *Diskutujete často o knihách ? S kým nejčastěji ? (Zaškrtněte nejvíce 2 možnosti, 2 čtverečky)*
1. s přáteli, kamarády, známými ☐
 2. s rodiči (příp. s jedním z nich), se sourozenci, s příbuznými ☐
 3. se svým chlapcem, se svou dívkou (s manželem, s manželkou) ☐
 4. s učitelem, s učitelkou ☐
 5. s nikým nediskutuji ☐
- T. *Dostáváte někdy od rodičů či přátel knihy darem ? (Zaškrtněte jen 1 možnost, 1 čtvereček)*
1. ano, často (3 × a vícekrát do roka) ☐
 2. málokdy (jednou až dvakrát do roka) ☐
 3. nedostávám ☐
- U. *Dáváte Vy někdy knihy svým blízkým, přátelům apod. ? (Zaškrtněte jen jednu možnost)*
1. ano, často (3 a více knih ročně) ☐
 2. málokdy (1 až 2 knihy ročně) ☐
 3. nedávám ☐
- V. *Kolik knih jste přečetl(a) v posledních čtyřech týdnech ? (Zaškrtněte jen jednu možnost)*
1. jednu knihu ☐
 2. dvě knihy ☐
 3. tři knihy ☐
 4. čtyři knihy ☐
 5. pět knih a více ☐
 6. žádnou knihu, protože: ☐
 7. nečtu knihy, protože: ☐
- Které to byly knihy ?*
1. 4.
 2. 5.
 3. 6.

Y. Podle čeho si hlavně vybíráte knihy? (Zaškrtněte nejvíce 2 způsoby, čtverečky)

1. podle názvu knihy ☐
2. podle toho, o čem knížka asi pojednává ☐
3. podle autora, o němž se říká, že je dobrý ☐
4. podle vlastního promyšleného výběru, podle znalosti autora, díla, podle druhu literatury, podle problematiky, která mne zajímá ☐
5. podle edice či klubu ☐
6. čtu knížky, které mi přijdou do ruky ☐
7. podle ceny ☐
8. podle vzhledu knihy, grafické a výtvarné úpravy ☐

Z. Je nějaká kniha, která Vám pomohla řešit Vaše životní problémy? (Zaškrtněte:) ano ne
Která to byla kniha? (Uveďte autora a název, případně jen název:) ☐
V čem Vám pomohla? ☐

a. Jakou částku dáváte průměrně měsíčně na nákup knih? (Zaškrtněte jen 1 příslušný čtvereček)

1. Kčs 0 ☐
2. Kčs 5,— až 10,— ☐
3. Kčs 10,— až 20,— ☐
4. Kčs 20,— až 30,— ☐
5. Kčs 30,— a více ☐

b. Jaký je Váš průměrný čistý měsíční příjem, výdělek? (Zaškrtněte jen jeden příslušný čtvereček)

1. Kčs 20,— až 200,— ☐
2. Kčs 201,— až 500,— ☐
3. Kčs 501,— až 800,— ☐
4. Kčs 801,— až 1000,— ☐
5. Kčs 1001,— až 1200,— ☐
6. Kčs 1201,— až 1500,— ☐
7. Kčs 1501,— až 1800,— ☐
8. Kčs 1801,— až 2000,— ☐
9. Kčs 2001,— až 3000,— ☐
10. Kčs 3001,— a více ☐

c. Nekupujete-li si knihy či kupujete-li si je málokdy, proč tomu tak je? (Zaškrtněte nejvíce 2 čtverečky)

1. mám jiné zájmy ☐
2. nezbyvají mi peníze na nákup knih ☐
3. nevím, jak si vybrat dobrou knihu ☐
4. nemám dost příležitosti ke kupování knih ☐
5. půjčuji si knihy ☐
6. dostávám knihy (od rodičů, přátel apod.) ☐
7. jiný důvod: ☐

d. O knihách, které byste si měl(a) či mohl(a) přečíst, se dovídáte nejčastěji . . .
(Zaškrtněte nejvíce 2 čtverečky)

1. od rodičů, sourozenců, příbuzných ☐
2. od přátel, kamarádů, známých ☐
3. od své dívky, od svého chlapce (manžela, manželky) ☐
4. v prodejné knih, z výkladních skříní ☐
5. z novin, časopisů ☐
6. z rozhlasu ☐
7. z televize ☐
8. z propagačního materiálu, z knižních novinek, z bibliografických přehledů ☐
9. v knihovně ☐
10. jinde, uveďte, kde: ☐

e. Koupíte si v tomto roce aspoň jednu knihu? (Neponechte žádný řádek obdélníků nevyplněný)

koupím si pravděpod. ještě nevím nekoupím si
si koupím

1. básně ☐
2. román, povídky ☐
3. dobrodružné ☐
4. naučnou ☐

f. Jaká by byla podle Vašeho mínění přiměřená, přijatelná cena v Kčs

1. za malou drobnější knihu	1. 5—7 Kčs . ☐	2. za velkou, objemnější knihu	5. 15—20 Kčs . ☐
	2. 8—10 Kčs . ☐		6. 20—30 Kčs . ☐
	3. 10—15 Kčs . ☐		7. 30—50 Kčs . ☐
	4. 15—20 Kčs . ☐		8. 50—70 Kčs . ☐

- g. *Co patří především — podle Vašeho mínění — ke znakům dobré knihy ? (Zaškrtněte nejvíce 2 čtverečky)*
1. pěkná vnější úprava (obálka apod.)	☐
2. dobrá grafická úprava, výstižné pěkné ilustrace	☐
3. hodnotný zajímavý obsah knihy	☐
4. dokonalé provedení knihy (kvalitní papír, dokonalé zpracování apod.)	☐
5. přístupná cena	☐
6. jiná vlastnost	☐
- h. *Jaké knihy jsou Vám sympatické ?*
	1. brožované	2. vázané	3. je mi to jedno
1. u básní	☐	☐	☐
2. u románů	☐	☐	☐
3. u populárně naučné literatury	☐	☐	☐
- (Zaškrtněte v každé řádce 1 obdélník)
- i. *Jste členem či spolučlenem nějakého čtenářského klubu při nakladatelství ?*
(Zaškrtněte příslušný čtvereček. Nejste-li členem některého klubu, nevyplňujte.)
1. Máj	☐
2. Klub čtenářů	☐
3. Klub přátel poezie	☐
4. Členská knihnice NPL a VPL	☐
5. Klub technické literatury	☐
6. Klub čtenářů zemědělské literatury	☐
7. Klub mladých čtenářů	☐
- j. *Jste-li členem čtenářského klubu, jste s ním spokojen(a) ?*
	1. ano	2. částečně	3. ne
1. s prvním uvedeným klubem	☐	☐	☐
2. s druhým uvedeným klubem	☐	☐	☐
3. se třetím uvedeným klubem	☐	☐	☐
- k. *Nejste-li členem čtenářského klubu (při nakladatelství) chcete se jím stát ?*
(Zaškrtněte 1 čtvereček, jste-li členem, nevyplňujte)
1. uvažuji o tom	☐
2. určitě chci	☐
3. nezajímám se, nechci	☐
- l. *Byl(a) jste již někdy členem čtenářského klubu (Zaškrtněte 1 čtvereček) ?*
1. ano	☐	2. ne	☐
- Proč jste členství přerušil(a) ?*
- m. *Předplácíte si některé noviny, časopisy ? (Zaškrtněte 1 čtvereček)*
1. ano	☐	2. ne	☐
- n. *Nepředplácíte-li si noviny či časopisy, proč tomu tak je ? (Předplácíte-li si je, nevyplňujte.)*
Zaškrtněte nejvíce 2 důvody, čtverečky
1. čtu jen jednotlivá čísla novin a časopisů	☐
2. nemám dostatek času na pravidelné čtení	☐
3. nemám dostatek peněz	☐
4. nedostal jsem se k tomu, abych si to zařídil	☐
5. mám špatnou zkušenost s objednáváním	☐
6. předplácí si je rodiče, sourozenci	☐
7. půjčuji si je, mám možnost je číst v čítárně apod.	☐
8. nečtu noviny ani časopisy, protože:	☐
- o. *Čtete Mladou frontu ? (Zaškrtněte 1 čtvereček)*
1. pravidelně	☐
2. jen někdy, příležitostně	☐
3. nečtu	☐
- p. *Co čtete rád v Mladé frontě (jestliže ji čtete) ?*
	1. čtu rád,
často	2. jen někdy	3. nerad,
nečtu
1. obsáhlejší články o konkrétních otázkách života v ČSSR a jiných zemích	☐	☐	☐
2. stručné informace a zajímavosti z domova a ze světa	☐	☐	☐
3. reportáže o životě mládeže u nás	☐	☐	☐
4. reportáže ze zahraničí	☐	☐	☐
5. kritiky, recenze, články o kultuře	☐	☐	☐
6. články o vědě a technice	☐	☐	☐
7. sportovní zpravodajství	☐	☐	☐
- Čtete-li MF, zaškrtněte vždy 1 čtvereček v každém řádku, který pro Vás platí; nečtete-li MF, nevyplňujte.

Nakonec prosíme — vyplňte nám ještě několik osobních údajů.

r. *Věk:* Ke které věkové skupině patříte? Zaškrtněte jen 1 čtvereček)

1. 15—18 let	☐
2. 19—21 let	☐
3. 22—25 let	☐
4. 26—30 let	☐

s. *Pohlaví:* 1. muž

2. žena ☐

t. *Stav:* (Zaškrtněte 1 vhodný čtvereček)

1. svobodný(á)	☐
2. ženatý, vdaná	☐
3. rozvedený(á)	☐

u. *Povolání otce* (Nynější. Zaškrtněte příslušný čtvereček)

1. dělník, uveď blíže:	☐
2. zaměstnanec, uveď blíže:	☐
3. zemědělec, uveď blíže:	☐
4. úředník, střední odborný pracovník, uveď blíže:	☐
5. příslušník technicko-hospodářské, kulturní, správní inteligence, uveď:	☐
6. důchodce, v tom případě uveďte i poslední zaměstnání:	☐
7. nemám otce, zemřel	

Povolání matky (Nynější. Zaškrtněte příslušný čtvereček)

1. dělnice, uveď blíže:	☐
2. zaměstnankyně, uveď blíže:	☐
3. pracovnice v zemědělství, uveď blíže:	☐
4. úřednice, střední odborná pracovnice, uveď blíže:	☐
5. příslušnice technicko-hospodářské, kulturní, správní inteligence, uveď:	☐
6. důchodkyně, v dom., v tom případě uveďte i poslední zaměstnání:	☐
7. nemám matku, zemřela	

v. *Žák, studující* . . . (Zaškrtněte jen jeden čtvereček. Nevypĺňujte, jste-li zaměstnán!)

1. učňovské školy či odb. učiliště	☐
2. odborné či střední odb. školy	☐
3. střední všeobecně vzdělávací školy	☐
4. vysoké školy	☐

y. *Kde žijete* (většinu doby, kde trávíte většinou svůj volný čas? Zaškrtněte 1 čtvereček)

1. na vesnici, v obci do 5000 obyvatel	☐
2. v malém městě od 5000 do 10 000 obyvatel	☐
3. ve městě od 10 000 do 50 000 obyvatel	☐
4. ve městě s 50 000 a více obyvateli	☐

z. *Vaše sociálně profesioální postavení* (případně vysvětlíte blíže)

Vyplňte jen, jste-li zaměstnán(a)! Zaškrtněte jen jeden čtvereček!

1. dělník, dělnice nevyuč. (uveďte blíže):	☐
2. zaměstnanec(kyně); prodavač(ka) číšník(ice), listonoš(ka), průvodčí, zřízenec(kyně), holič, kadeřnice, kuchař(ka), uveď blíže:	☐
3. řadový zemědělec, družstevník(ice), pracovník státního statku, uveď:	☐
4. dělník, dělnice vyuč., kvalifik., mistr, uveď:	☐
5. středně odborný(á) (technický(á), hospodářský(á), kulturní aj.) pracovník(ice), uveď:	☐
6. úředník(ice), řadový(á) administrativní pracovník(ice), uveď:	☐
7. organizátor(ka), vedoucí prac. zemědělské výroby:	☐
8. vedoucí úředník(ice), vedoucí administrativní či politický(á) pracovník(ice) podniku, správy, organizace, instituce, uveď:	☐
9. inženýrsko-technický(á), inženýrsko-hospodářský(á) pracovník(ice), uveď:	☐
10. vědecký(á), vědecko-výzkumný(á), kulturní, školský(á), politický(á), zdravotnický(á) pracovník(ice), umělec(kyně) či jiný(á) výše kvalifikovaný(á) pracovník(ice), uveď:	☐

x. *Dosažený stupeň vzdělání* — Jste-li zaměstnán(a), který nejvyšší typ školy jste absolvoval(a)? (Studující nevyplňují! — Zaškrtněte 1 vhodný čtvereček.)

1. základní školu	☐
2. učňovskou školu, odborné učiliště	☐
3. odbornou či střední odbornou školu	☐
4. střední všeobecně vzdělávací školu	☐
5. vysokou školu	☐
6. jiný typ vzdělání, uveďte:	☐

Nepodepisujte!

Děkujeme Vám!